

Київський університет імені Бориса Грінченка

ШИЛІНА ГАЛИНА АНАТОЛІЇВНА

УДК 373.5.018.43:811.161.2(043.3)

**МЕТОДИКА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова)

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Бердянському державному педагогічному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
Корицька Галина Романівна,
КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Запорізької обласної ради.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Копусь Ольга Антонівна,
перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

кандидат педагогічних наук, доцент
Починкова Марія Миколаївна,
доцент кафедри філологічних дисциплін
Інституту педагогіки і психології
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ).

Захист дисертації відбудеться «2» липня 2016 року о 12 годині 15 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.133.05 у Київському університеті імені Бориса Грінченка за адресою: 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Київського університету імені Бориса Грінченка (04212, м. Київ, вул. Тимошенка, 13/б).

Автореферат розіслано «___» червня 2016 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. М. Дика

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Прикметною тенденцією сучасної освіти є інформатизація й індивідуалізація засобів навчання, створення інтелектуальних дидактичних систем, які сприяють підвищенню ефективності навчально-виховного процесу. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки акцентовано увагу вчителів на необхідності впровадження інноваційних досягнень психолого-педагогічної науки, інформаційно-комунікаційних технологій.

Одним із пріоритетних завдань загальноосвітнього навчального закладу визначено оволодіння учнями сучасними комп'ютерними програмами, розвиток у них умінь пошуку інформації на електронних носіях та у мережах, підвищення якості мовної освіти.

Аналіз наукових джерел в аспекті обраної проблеми свідчить про активізацію інтересу дослідників до дистанційного навчання української мови учнів основної школи. У працях вітчизняних і зарубіжних учених визначено різноманітні класифікації методів навчання (А. Алексюк, Є. Голант, М. Данилов, О. Кучерук, І. Лернер, М. Махмутов, О. Малихін, С. Мартиненко, В. Мельничайко, О. Пометун, Л. Пироженко, М. Скаткін та ін.); методиці поглибленого навчання української мови із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій присвячено праці дослідників (З. Бакум, О. Горошкіна, О. Захарчук-Дуке, В. Зінченко, О. Караман, С. Караман, О. Копусь, М. Починкова, В. Тихоша, Ю. Шепетко, Т. Ясак та ін.).

У педагогічній літературі дистанційне навчання розглядається як якісно нова форма освіти, що ґрунтується на принципах самостійності навчання учнів, сучасних педагогічних методах, технічних засобах передачі інформації як особливого типу освітньої діяльності, що робить процес гнучким, варіативним, багатовекторним, уможливорює навчання учнів за індивідуальною освітньою траєкторією відповідно до особистісних потреб, інтересів і здібностей.

Переваги дистанційної форми навчання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів полягають в інтенсивному оновленні знань, що здобуваються зі світових інформаційних ресурсів; розширюють поле діяльності вчителя (незалежно від місцезнаходження усіх суб'єктів навчального процесу); забезпечують спеціальні потреби інвалідів, інших категорій учнів під час отримання ними мовної освіти; розвивають пізнавальні інтереси, сприяють формуванню професійної орієнтації учнів, оволодінню методами наукових досліджень. Водночас запровадження сучасних інформаційних технологій у навчально-виховний процес породжує низку проблем, які стосуються змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання, гуманітаризації та гуманізації освіти. Дистанційні курси, що розробляються для учнів загальноосвітнього навчального закладу, їхнє інформаційно-змістове наповнення, послідовність викладу, використання лінгвістичних засобів та термінології лише частково відповідають сучасним вимогам.

Аналіз електронних засобів навчання української мови свідчить, що їх розроблення й донині перебуває на периферії наукового пошуку, наявні лише поодинокі авторські спроби впровадження методики дистанційного навчання на уроках української мови.

Актуальність, практична значущість і недостатньо розроблена науково-методична підтримка дистанційного навчання української мови в загальноосвітньому навчальному закладі зумовили вибір теми дослідження: **«Методика дистанційного навчання української мови учнів основної школи».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна праця пов'язана з науковою темою кафедри філософії та суспільно-гуманітарних дисциплін комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради «Розвиток компетентностей суб'єктів освітнього процесу у системі неперервної освіти» (державний реєстраційний номер ДРNo0113U007511 від 03.10.2013 р.). Тему дисертації затверджено вченою радою комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради (протокол № 6 від 25.12.2013 р.) та узгоджено рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 30.09.2014 р.).

Мета дослідження полягає в розробленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики дистанційного навчання української мови учнів 8-9 класів основної школи на заняттях факультативів, курсах за вибором.

Відповідно до мети визначено **завдання** дослідження:

1. Уточнити поняттєво-категоріальне поле дослідження.
2. Обґрунтувати психолого-педагогічні засади дистанційного навчання української мови учнів основної школи.
3. Розробити навчально-методичне забезпечення для дистанційних курсів та онлайн-занять з української мови під час проведення факультативів та курсів за вибором у класах з поглибленим вивченням української мови.
4. Визначити критерії, показники та здійснити моніторинг рівня знань учнів основної школи з української мови.
5. Розробити методику дистанційного навчання української мови учнів 8-9-их класів на заняттях факультативів та курсів за вибором й експериментально перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження – процес навчання української мови учнів 8-9 класів основної школи.

Предмет дослідження – методика дистанційного навчання української мови учнів 8-9 класів на заняттях факультативів та курсів за вибором.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять положення філософії про діалектичний метод пізнання; принципи системності, історизму, розвитку, зв'язку теорії з практикою; загальнонаукові підходи – системний (сукупність способів теоретичного та практичного дослідження об'єкта як системи), діяльнісний (виявлення способів дії, які забезпечують ефективну

навчальну діяльність); законодавчі акти й сучасні концепції з проблем мовної освіти в Україні; праці вітчизняних та зарубіжних учених з проблеми впровадження електронних навчальних ресурсів (А. Андреев, О. Андреев, С. Андреева, О. Анісімов, В. Биков, Ю. Богачков, Н. Болюбаш, Л. Васильченко, А. Гільмутдінов, О. Глазунова, В. Кухаренко, Н. Морзе, Н. Сиротенко, Г. Ситар, Ю. Швець, Б. Шуневич та інші); теоретичні, методологічні та методичні проблеми дистанційного навчання (О. Андреев, Л. Власенко, Т. Гарбуза, С. Дерба, І. Доценко, М. Жалдак, О. Копусь, О. Муковіз, С. Омельчук, Є. Полат, М. Починкова, В. Солдаткін); проблеми системи методів навчання української мови (О. Біляєв, Н. Голуб, О. Горошкіна, О. Кучерук, С. Караман, О. Караман, К. Плиско, М. Пентилюк, М. Тихоша, Г. Шелехова, С. Яворська; розроблення електронних засобів навчання мов (М. Бовтенко, О. Гарцов, Т. Кудіна, Г. Корицька, Л. Мацько, І. Селіщев) та обґрунтування принципів електронної лінгводидактики; організація, підготовка і проведення дистанційних уроків (І. Сахарук, Г. Ситар, Н. Нікуличева, О. Пасічник); сучасний урок української мови (Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Караман, Г. Корицька, М. Пентилюк, В. Онищук, І. Хом'як, Л. Шеремета); психологічні аспекти електронної освіти (Ю. Богачков, Г. Лаврентьева, І. Малафіїк, В. Сафін, М. Смульсон); вікові особливості учнів підліткового віку відображено в дослідженнях Б. Баєва, Л. Виготського, Т. Дуткевич, М. Задесенця, І. Кулагіної, Г. Лаврентьева, О. Леонтьєва, А. Маркової, Н. Тализіної та інших; концепція особистісно зорієнтованого навчання (Н. Бібік, Є. Бондаревська, В. Сєриков, А. Фасоля, А. Хуторський, І. Якиманська); прикладні аспекти особистісно зорієнтованого навчання (І. Бех, Н. Гузик, Н. Дементієвська, С. Подмазін); програмоване навчання (В. Безпалько, П. Гальперін, Н. Тализіна, М. Волович); технологізація освітнього процесу (В. Бондар, М. Кларін, О. Падалка, Л. Пироженко, О. Пометун, Г. Селевко); технології різнорівневого навчання (Б. Блум, Е. Керрол); технологія модульного навчання (А. Фурман); технології навчання (Є. Ільїн, С. Лисенкова, В. Шаталов); ігрові технології (Г. Щедровицький).

Для розв'язання поставлених завдань й експериментальної перевірки розробленої методики в дослідженні використано комплекс **методів**:

- **теоретичні**: аналіз філософських, психологічних, педагогічних, дидактичних, лінгводидактичних праць з проблеми дослідження; метод системного аналізу для виокремлення й обґрунтування принципів, особливостей дистанційного навчання в основній школі; уточнення сутнісних характеристик базових понять дослідження;

- **емпіричні**: спостереження за навчально-виховним процесом, проведення зрізів знань умінь і навичок учнів на різних етапах експериментального навчання, (констатувальний і формувальний етапи педагогічного експерименту); індивідуальні й групові бесіди, спостереження й аналіз результатів навчальної діяльності учнів 8 – 9-их класів загальноосвітнього навчального закладу з поглибленим вивченням української мови для визначення стану й перспектив методики дистанційного навчання;

- **статистичні:** кількісний та якісний аналіз експериментальних даних для узагальнення результатів дослідження та підтвердження ефективності запропонованої методики.

Експериментальна база. Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі загальноосвітніх навчальних закладів Запорізької області (Мелітопольської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 11 Мелітопольської гімназії № 10; Пологівської спеціалізованої різнопрофільної школи I-III ступенів № 2; Мелітопольської гімназії № 19, м. Запоріжжя, навчально-виховного комплексу КЗ «Спеціалізованої школи-інтернату «Запорізька спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів «Січковий колегіум» ЗОР; Сумської спеціалізованої школи I-III ступенів № 3 ім. генерал-лейтенанта А. Морозова, Сумської спеціалізованої школи № 25, Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 13; навчально-виховний комплекс «Долинська гімназія загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 Кіровоградської області. Експериментом було охоплено 432 учні 8 – 9-их класів.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше обґрунтовано* психолого-педагогічні засади дистанційного навчання української мови учнів основної школи; *запропоновано* новий підхід до впровадження дистанційного навчання української мови учнів 8-9-их класів із поглибленим вивченням української мови; *визначено* зміст понять «дистанційне навчання української мови учнів основної школи», «інформаційно-комунікаційні технології навчання української мови учнів основної школи», критерії та рівні знань учнів з української мови; *розроблено* методику дистанційного навчання української мови учнів 8 – 9-их класів з поглибленим вивченням української мови; *удосконалено* форми, методи дистанційного та дистанційно-очного навчання учнів 8 – 9-их класів з поглибленим вивченням української мови; *подальшого розвитку* набули теоретичні та прикладні аспекти використання дистанційного навчання в поєднанні з іншими інноваційними освітніми технологіями.

Практичне значення дослідження. Розроблена методика дистанційного навчання української мови у 8 – 9-их класах із поглибленим вивченням на заняттях факультативів, спецкурсів, може бути використана для вдосконалення змісту програм дистанційних курсів, електронних підручників, посібників з української мови для класів з поглибленим вивченням української мови, у практичній діяльності вчителів-словесників; створенні монографічних праць відповідної проблематики та підручників з методики навчання української мови для учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Результати дисертації **впроваджено** в навчальний процес Мелітопольської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 11 (протокол № 1 від 16.10.2015р.), Мелітопольської гімназії № 10 (акт № 4 від 18.11.2015р.); Пологівської спеціалізованої різнопрофільної школи I-III ступенів № 2 (акт № 11 від 30.10.2015р.); Мелітопольської гімназії № 19 (акт № 2 від 21.10.2015р.), м. Запоріжжя, навчально-виховного комплексу КЗ «Запорізька спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів «Січковий колегіум» ЗОР (акт № 2 від 28.09.2015 р.); Сумської спеціалізованої школи I-III ступенів № 3 ім. генерал-лейтенанта

А. Морозова (акт № 7 від 11.09.2015р.), Сумської спеціалізованої школи № 25, (акт № 5 від 12.11.2015р.), Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 13 (акт № 6 від 18.09.2015р.); навчально-виховного комплексу «Долинська гімназія – загальноосвітня школа I-III ступенів № 3», (акт № 8 від 5.11.2015р.) Кіровоградської області.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки, результати дослідження обговорювалися й доповідалися на науково-практичних конференціях різних рівнів: *міжнародних*: Четвертій міжнародній науковій Інтернет-конференції з україністики (м. Мюнхен, 2014), II Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні і дидактична філологія: надбання, проблеми, перспективи розвитку» (м. Переяслав-Хмельницький, 2014); III Міжнародній науково-практичній конференції Moodle Moot Ukraine 2015 «Теорія і практика використання системи управління системи Moodle» (м. Київ, 2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (м. Запоріжжя, 2015); *форумах*: IV Всеукраїнському форумі Microsoft «Вчитель-новатор» (м. Київ, 2013), V Міжнародному освітньому Форумі «Особистість в освітньому просторі» (м. Запоріжжя, 2014); *всеукраїнських*: IV Всеукраїнській науково-практичній заочній конференції «Сучасна наука: теорія і практика» (м. Запоріжжя, 28 – 29 листопада 2013 р.); *регіональних*: «Школа сучасних знань: інформаційні технології навчання в рамках єдиного освітнього простору» (м. Запоріжжя, 2012); *регіональних науково-практичних семінарах*: «Науково-методичні засади запровадження онлайн технологій навчання в освітніх закладах» (м. Запоріжжя, 2014); *фестивалях*: «IV Всеукраїнському фестивалі педагогічних ідей «Мій особистісно зорієнтований урок» (м. Новоград-Волинський, 2014); *круглих столах*: «Урок української мови у системі компетентнісної освіти» (м. Київ, 2014); *обласних семінарах* керівників методичних об'єднань учителів української мови та літератури, методистів-кураторів, учителів-словесників «Методика дистанційного навчання української мови учнів середньої школи» (м. Мелітополь, 2015).

Основні положення представлено в доповідях і виступах під час проведення: *засідання методичної ради* Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти: «Дистанційне навчання української мови у системі Moodle» (м. Запоріжжя, 2013); *педагогічної конференції*: «Результативність застосування електронних курсів з української мови в контексті особистісно зорієнтованого та діяльнісного підходів до навчально-виховного процесу» та персональної виставки (м. Мелітополь, 2013); *педагогічній раді*: «Створення електронного курсу з української мови для учнів 8 класу» (м. Мелітополь, 2012); *виставках*: Четвертій Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2013»; «Електронний навчальний курс з української мови для 8 класу за авторською програмою факультативу «Українська мова» (поглиблене вивчення)»; П'ятій Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2014» («Авторська педагогічна майстерня: теорія й методика розробки дистанційних курсів з української мови в навчальному середовищі Moodle»); *обласній*: «Освіта Запорізького краю – 2013» («Електронні

навчальні курси з української мови для 8 – 9-их класів як ефективний навчальний комплекс для розвитку компетентностей учнів»); *засіданнях* Авторської педагогічної майстерні дистанційного навчання вчителів української мови Запорізької області (м. Мелітополь, 2013 – 2016 рр.).

Публікації. Основні положення й результати дисертаційної роботи викладено в 17 одноосібних публікаціях, 1 антології перспективного педагогічного досвіду (з них 6 – у наукових фахових виданнях України; 1 стаття – у зарубіжному виданні).

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (288 найменувань, із них 30 – англійською мовою), містить схеми, таблиці, діаграми, додатки. Загальний обсяг дисертації становить 300 сторінок друкованого тексту, з яких 206 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, з'ясовано зв'язок роботи з науковими програмами, темами, визначено мету, об'єкт, предмет, завдання, розкрито наукову новизну, практичну значущість дослідження, викладено методи експериментального дослідження, відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У **першому розділі** – *«Психолого-педагогічні засади дистанційного навчання учнів української мови в допрофільних класах»* – з'ясовано педагогічну сутність понять «дистанційне навчання української мови в основній школі», «інформаційно-комунікаційні технології навчання української мови в основній школі»; розкрито психолого-педагогічні засади дистанційного навчання української мови учнів основної школи та описано підходи до розроблення дистанційних курсів; проаналізовано компоненти дидактичної системи дистанційного навчання; конкретизовано принципи та визначено дидактичні умови його ефективної організації,

Аналіз, синтез та узагальнення різних підходів до визначення теоретичних основ дистанційного навчання (А. Андреев, О. Андреев, О. Анісімов, В. Беспалько, В. Биков, Н. Болюбаш, Л. Власенко, Т. Гарбуза, І. Доценко, М. Жалдак, В. Зінченко, Г. Корицька, Т. Кудіна, Н. Морзе, С. Сисоєва, В. Солдаткін, Г. Шелехова) дали змогу розкрити сутнісні характеристики базових понять дослідження «дистанційне навчання», «дистанційне навчання української мови в основній школі», «інформаційно-комунікаційні технології»,

«інформаційно-комунікаційні технології навчання української мови в основній школі»; які за час свого функціонування в науковому обігу зазнали певних трансформацій та доповнень і тлумачаться дослідниками по-різному: «дистанційне навчання» характеризується як форма навчання на відстані, у якій зміст навчального матеріалу та взаємодія вчителя й учня забезпечується за допомогою сучасних технічних засобів (телебачення, комп'ютерної мережі, мобільних телефонів); як форма навчання, коли спілкування вчителя та учня відбувається за допомогою листування, аудіо-, відеокaset, комп'ютерних мереж, кабельного та супутникового телебачення, телефону тощо (О. Андреев, Н. Болюбаш, М. Жалдак, В. Кухаренко, Є. Полат та ін.).

У розділі з'ясовано, що дослідниками проблеми розроблено теорію дистанційного навчання, яка ґрунтується на загальнодидактичних та специфічних принципах (інтерактивності, адаптивності, гнучкості, модульності, економічності, доступності, міжсуб'єктній діяльності та взаємодії із користувачем) і характеризується як відкрита система дистанційного навчання того чи того освітнього простору загалом або певного регіону, закладу, особи, що забезпечена web-сервером, містить базу навчальних матеріалів. У роботі враховано, що в основній школі дистанційне навчання може виступати як автономна система і як складник дистанційно-очної форми навчання (учень вивчає предмет у школі та має можливість додатково вивчати його дистанційно), класно-дистанційна форма (учні одного класу однієї школи вивчають предмет за дистанційною формою), дистанційна форма з учителем-куратором (учні навчаються дистанційно – тьютор з іншої школи), змішана модель навчання (використання розподілених інформаційно-освітніх ресурсів у класичному навчанні із застосуванням елементів асинхронного й синхронного дистанційного навчання).

Уточнено зміст поняття «дистанційне навчання української мови в основній школі», яке тлумачимо як форму здобуття знань, навчання, рівноцінну очній, заочній, екстернатній формам; комплекс освітніх послуг, які надаються різним категоріям учнів за допомогою інформаційного навчального середовища та мультимедійних технологій; індивідуалізований процес, що відбувається опосередковано через взаємодію вчителя та учнів засобами інтернетних технологій.

Інформаційно-комунікаційні технології навчання української мови в основній школі визначено як інноваційне технічне забезпечення, сукупність комп'ютерно зорієнтованих методів і засобів навчання з високою адаптивністю, що сприяють оптимізації навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі на засадах індивідуалізації, диференціації та інтенсифікації, а також уможливають розвиток інтелектуального і творчого потенціалу учнів.

У розділі з'ясовано, що останнім часом у науковій літературі спостерігається тенденція до визначення раціональних шляхів використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі з психолого-педагогічних позицій (Л. Божович, Л. Виготський, М. Жалдак, Ю. Машбиць, В. Монахов, Н. Морзе, Н. Тализіна, В. Солдаткін та ін.). Крім застосування дистанційного навчання (І. Сахарук,

Г. Ситар, Н. Нікуличева), у сучасній школі активно впроваджуються хмаро орієнтовані та блогіві технології (Г. Корицька), які позитивно впливають на сприймання учнями нової інформації, сприяють розширенню світогляду, формуванню в них пізнавального інтересу до навчання української мови.

Визначено психологічні передумови навчання учнів української мови в умовах розвитку електронного освітнього простору: мотивація учнів до навчання; забезпечення комфортних умов навчання, які передбачають створення внутрішнього чинника ефективності навчальної діяльності, організація взаємодії між суб'єктами навчальної діяльності; соціалізація підлітка; самовираження особистості.

Студіювання наукових джерел засвідчило, що сьогодні проблема впровадження дистанційної форми навчання української мови є актуальною для загальноосвітнього навчального закладу, оскільки на ефективність шкільного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій впливають кілька факторів: соціальна організація школи та класів, принципи систематизації процесів навчання за допомогою комп'ютерів, емоційні та психологічні результати тривалої взаємодії з інформаційним середовищем.

У другому розділі – *«Методика дистанційного навчання української мови учнів 8-9-х класів основної школи на заняттях факультативів та спецкурсів»* – висвітлено проблеми проектування дистанційного навчання, запропоновано структуру електронних навчальних курсів з української мови для занять факультативів, спецкурсів.

Аналіз спеціальної літератури (В. Данильченко, К. Корсак, М. Кревський, М. Моїсєєва, Є. Полат, В. Трайнев, Д. Чернилевський, Б. Шуневич та ін.) дозволив констатувати, що для ефективного впровадження дистанційної форми навчання необхідним є дотримання таких вимог: створення умов для дистанційного навчання учнів 8 – 9-х класів на уроках, заняттях факультативів, спецкурсах з української мови в синхронному та асинхронному режимах; конструювання структури уроку під час синхронної роботи в інтернетній мережі, розроблення методичних рекомендацій для вчителів з організації дистанційного навчання учнів та контролю за їхньою діяльністю.

З'ясовано, що структуру дистанційно-очних уроків розроблено на основі типології традиційних уроків О. Біляєва, водночас кожен етап уроку може бути трансформованим і адаптованим до особливостей дистанційної організації навчально-виховного процесу завдяки певним видам навчальної діяльності (ресурсам) на платформі Moodle. Структура уроків є орієнтовною, при цьому зберігаються їх основні етапи, деякі з них можуть об'єднуватися, змінюватися навчальні ресурси (залежно від типу завдань).

Запропоновано правила проведення дистанційних уроків учителями на платформі «Школа сучасних знань», особливості розроблення структури дистанційного уроку, заняття факультативу, спецкурсу та алгоритм їх конструювання, наведено приклади завдань до розділу «Синтаксис» («Прості

речення», «Односкладні речення» «Складні речення», «Речення з різними видами зв'язку» та інші).

Визначено, що відмінність дистанційного навчання від традиційного полягає насамперед у відкритості та індивідуальному підході під час організації навчання, використанні інтернетної мережі, автоматизованій перевірці знань, умінь і навичок учнів, об'єктивності оцінювання. Перевага надається самостійній роботі учнів, індивідуальному графіку навчання, матеріально-технічному забезпеченню.

Проведене спостереження з використанням обох форм навчання (дистанційної та дистанційно-очної) української мови в основній школі дало змогу визначити спільні та відмінні риси їхнього застосування (Таблиця 1).

Таблиця 1

Спільні та відмінні ознаки дистанційного та дистанційно-очного навчання

№ з/п	Спільні та відмінні ознаки	
	у дистанційному навчанні	у дистанційно-очному навчанні
1	Реєстрація учнів онлайн	Реєстрація учнів онлайн та <i>індивідуально в класі</i>
2	Налагодження зворотного зв'язку між учителем та учнем за допомогою електронної пошти, функції «Обмін повідомленнями», «Чату», «Форуму». Визначення часу для спілкування онлайн	Налагодження зворотного зв'язку за допомогою електронної пошти, функції «Обмін повідомленнями» «Чату», «Форуму». <i>Індивідуальні консультації, живе спілкування між учителем та учнем.</i> Визначення часу для спілкування онлайн
3	Розклад занять, терміни виконання	Розклад занять, терміни виконання
4	Інструкції щодо виконання завдань у навчальних модулях. Додаткові консультації онлайн	Інструкції щодо виконання завдань у навчальних модулях. Додаткові <i>консультації очні та онлайн</i>
5	Контроль за навчанням учнів (поточний і підсумковий) – онлайн, за допомогою визначення часу та синхронного для виконання <i>тесту, веб-камери</i>	Контроль за навчанням учнів (поточний і підсумковий) онлайн <i>та в класі. Одночасне виконання завдань, визначення часу для виконання тесту, практичних вправ</i>
6	Робота над помилками, допущеними під час виконання завдань, виконується самостійно	Робота над помилками, допущеними під час виконання завдань, виконується самостійно, <i>але є можливість виконати і перевірити в</i>

		<i>класі</i>
7	Співпраця з батьками відбувається опосередковано. Перегляд виконання робіт дітей онлайн у домашніх умовах	Співпраця з батьками відбувається як опосередковано, <i>так і через відвідування вчителем батьківських зборів</i> . Перегляд виконання робіт дітей онлайн в домашніх умовах та <i>в класі</i>

Доведено, що перевагою дистанційно-очного навчання перед дистанційним є можливість додаткового спілкування вчителя та учня (учень є активним, діяльним, залученим у навчально-виховний процес і перебуває під керівництвом педагога, отримує відгуки про свої успіхи). Важливим є живе спілкування вчителя з батьками, залучення їх до опосередкованої участі в навчанні учнів основної школи.

Визначено, що педагогіка співробітництва застосовується через функцію налагодження зворотного зв'язку з учнями, одним з важливих засобів успішного дистанційного навчання є налаштування способу обміну думками, питаннями.

Для ефективного засвоєння нових знань в ЕНК розроблено комплекс вправ, тестів для контролю та самоконтролю до уроків української мови у 8 – 9-их класах, запропоновано етапи дистанційно-очного навчання: організаційно-настановний, самостійна робота учнів під керівництвом учителя, контроль знань учнів (підсумкова контрольна робота за I семестр); самостійна робота під керівництвом учителя, контроль знань учнів (підсумкова контрольна робота за II семестр, підбиття підсумків навчання за рік (2 тижні).

Зазначено, що контроль у дистанційному навчанні здійснюється за допомогою журналу оцінок (оцінювання учнів на платформі дистанційного навчання Moodle відбувається за літерною та 12-бальною шкалою оцінювання, оскільки на платформі Moodle вбудовано літерну шкалу оцінювання, запропоновано використовувати шкалу оцінювання за системою ECTS (European Community Course Credit Transfer System) та конвертації її у 12-бальну).

У третьому розділі – **«Експериментально-дослідне дистанційне навчання української мови учнів за розробленою методикою»** – визначено змістову базу й завдання експериментальної методики, етапи експериментально-дослідного навчання, описано його перебіг та результати.

Відповідно до мети й завдань експерименту було здійснено інформаційне наповнення дистанційного курсу української мови, що передбачає модулі, які містять електронні підручники, інструкції, корисні покликання тощо. У навчальних модулях дистанційного курсу використано такі засоби навчання, як веб-сторінка, що містить теоретичний матеріал; гіперпосилання; навчальну презентацію основних відомостей з теми, навчальні та контрольні вправи й завдання; тести різних типів; завдання для розвитку мовлення учнів; відеофільми, відеокліпи, музичні кліпи, глосарій, пам'ятки, запитання для самоконтролю тощо.

Задля проведення експериментального етапу дослідження було розроблено перспективний та календарний плани експерименту. Змістовою базою проведення експерименту стали електронні навчальні курси (ЕНК) та програми до них для 8 і

9-их класів. Апробація навчально-методичних матеріалів проводилася впродовж 2012-2015 рр. на базі загальноосвітніх навчальних закладів.

Для участі в експерименті учні 8-9-х класів були зареєстровані на дистанційній платформі «Школа сучасних знань» у розділі «Українська мова».

У період з січня 2013 р. по травень 2014 р. 30 учнів 9-х класів Запорізької області вивчали українську мову дистанційно.

У 2013 році розпочалося навчання за дистанційно-очною формою учнів 8 класу Мелітопольської ЗОШ № 11 (16 учнів) з жовтня 2013 до травня 2014 н. р.

З вересня 2014 р. по травень 2015 р. організовано дистанційне навчання 170 учнів 8-9-х класів Запорізької, Сумської, Кіровоградської областей. Паралельно проводилися зрізи знань з української мови учнів 8-9-х класів в контрольних класах вищезгаданих шкіл.

Разом за дистанційною та дистанційно-очною формами навчання взяли участь 432 учні експериментальних та контрольних класів.

Для всіх етапів експерименту було визначено критерії, показники і рівні оцінювання навчальних досягнень.

Високий рівень. Учні вміють розмежовувати словосполучення й речення, виокремлюють з речення словосполучення; розрізняють головні й другорядні члени речення, характеризують їх; будують речення різних типів; визначають види простих, ускладнених і складних речень; аналізують складні синтаксичні конструкції; створюють тексти різних типів, стилів і жанрів мовлення.

Достатній рівень. Учні загалом володіють уміннями розпізнавати й розмежовувати словосполучення і речення в тексті, розпізнавати головні й другорядні члени речення; знають семантику другорядних членів речення, розпізнають односкладні речення, відрізняють неповні двоскладні речення від повних односкладних; створюють тексти різних типів, стилів і жанрів мовлення, проте припускаються помилок у мовному оформленні висловлювань різної стильової спрямованості та розрізненні типів речень (сплутують односкладні й неповні, прості ускладнені й складні тощо).

Середній рівень. Учні вміють визначати в словосполученні головне і залежне слово, утворювати словосполучення; установлювати межі речень у текстах; аналізувати речення; визначати синтаксичну роль самостійних і службових частин мови; будувати тексти відповідно до ситуації мовлення; однак недостатньо використовують здобуті знання із синтаксису, припускаються помилок у процесі моделювання, редагування синтаксичних конструкцій, виконують завдання переважно на репродуктивному рівні, унаслідок чого висловлювання відзначається недосконалістю, бідністю і стереотипністю.

Низький рівень. Учень виявляє слабкий рівень знань теоретичного матеріалу: у нього відсутнє цілісне уявлення про синтаксичні одиниці; не вміє визначати структуру та засоби зв'язку в словосполученні й реченні; відповіді засвідчують відсутність навичок практичного застосування знань. Учень не виявляє достатньої сформованості умінь і навичок синтаксичної грамотності,

простежується його слабка комунікативна активність (виклад думок примітивний, словниковий запас обмежений).

Результати експерименту дали підстави для порівняльного аналізу кількісних і якісних показників навчання. Для організації експериментального навчання створено групи учнів, надано інструкцію щодо виконання завдань, ознайомлено з правилами спілкування в мережі інтернеті усіх учасників експерименту. Зареєстрованих учнів поділено на групи (див. рис. 2.4.2)

Для проведення експериментального навчання було розроблено програму, у якій визначено мету, місце, час проведення експерименту та його обсяг, запропоновано характеристику вибірки й задіяних у дослідженні груп, опис матеріалів, використаних у процесі роботи.

Результати анкетування педагогів з проблеми використання дистанційних курсів у процесі навчання української мови в основній школі дозволили констатувати багатовекторність їх застосування: для роботи з обдарованими учнями – 43%, на заняттях факультативів – 25%, додатково до основного курсу – 17% , на курсах за вибором – 15%.

Логічним завершенням упровадження розробленої методики дистанційного навчання учнів основної школи стала перевірка її результатів

Кількісний аналіз результатів контрольного зрізу на першому етапі в експериментальних класах представлено на рис. 1.

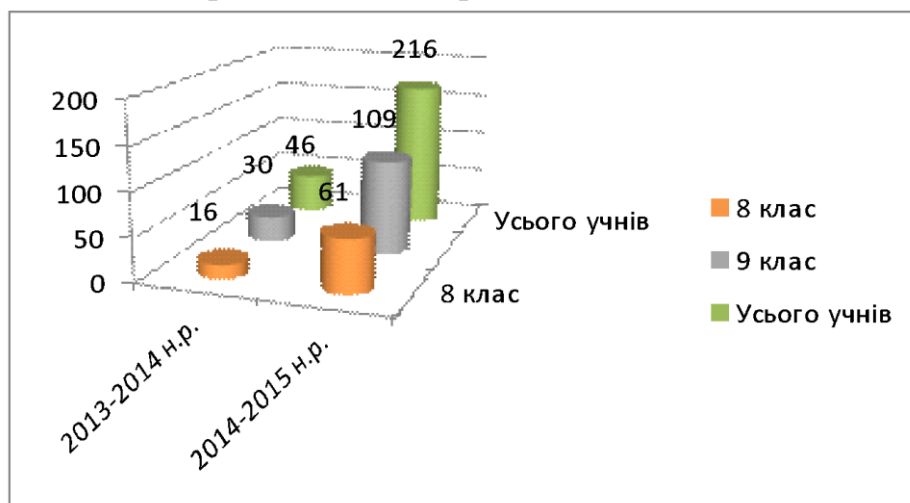

Рис. 1. Кількісний аналіз учнів у контрольних та експериментальних класах

Таблиця 2

**Результати вимірювання навчальних досягнень учнів
контрольної та експериментальної груп (8-9-класів)**

Вихідне тестування	Кількість учнів	Високий		Достатній		Середній		Низький	
		“КК” %	“ЕК” ”%	“КК” %	“ЕК” %	“КК” %	“ЕК” %	“КК” %	“ЕК” ”%
8 клас	77	10/12	18/23	24/31	31/40	43/56	28/36	0	0
9 клас	139	25/18	37/27	41/29	54/39	63/45	48/34	10/7	0
Середнє значення	216	35/16	65/26	65/26	85/39	106/49	66/31	10/5	0

Результати вихідного тестування, подані в таблиці, підтверджують ефективність дистанційного навчання учнів 8-9-их класів і дає змогу зробити висновок, що якість знань (результати учнів, які закінчили навчання на достатньому та високому рівнях) з-поміж учнів 8-их класів у контрольних класах – 34/44%, з-поміж експериментальних – 49/63%. У 9-х класах контрольних груп: 66/47%, в експериментальних – 91/66%. Така розбіжність у результатах свідчить про те, що учні, які обрали дистанційну форму навчання, мали стійку мотивацію до навчання, виконували завдання систематично, протягом усього періоду навчання.

Динаміка успішності учнів, підтверджена результатами вхідного та вихідного тестування, підтверджують ефективність упровадження методики дистанційного навчання української мови учнів 8-9-их класів на заняттях факультативу та курсах за вибором.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз наукової літератури з теми дослідження дозволив з'ясувати різні погляди на тлумачення понять «дистанційне навчання», «дистанційне навчання української мови», «інформаційно-комунікаційні технології», «інформаційно-комунікаційні технології» та визначити дистанційне навчання української мови в основній школі як форму здобуття знань, рівноцінну очній, заочній, екстернатній формам; комплекс освітніх послуг, які надаються різним категоріям учнів за допомогою інформаційного навчального середовища та мультимедійних технологій; індивідуалізований процес, що відбувається опосередковано через взаємодію вчителя та учнів засобами інтернетних технологій. Інформаційно-комунікаційні технології навчання української мови в основній школі потлумачено

як інноваційне технічне забезпечення, сукупність комп'ютерно зорієнтованих методів і засобів навчання з високою адаптивністю, що сприяють оптимізації навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі на засадах індивідуалізації, диференціації та інтенсифікації, а також уможлиблюють розвиток інтелектуального і творчого потенціалу учнів.

2. Шляхом теоретичного аналізу з'ясовано психолого-педагогічні засади організації дистанційного навчання української мови учнів основної школи. Визначено, що передумовами виникнення форм дистанційного навчання є нова освітня парадигма, яка визначила пріоритети розвитку відкритої освіти, позитивна динаміка соціально-економічного і науково-технічного розвитку, посилення інтеграційних та демократичних процесів в освіті та суспільстві загалом, інформатизація освіти та упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес середньої школи, динамічний розвиток інформаційних технологій, поява навчальних освітніх середовищ, платформ дистанційного навчання як засобу реалізації завдань дистанційної освіти; забезпечення систематичного контролю знань як додаткового мотиватора навчання, наявність науково-методичного забезпечення, створення сприятливого середовища.

3. Розроблено методичні рекомендації з питань організації дистанційних курсів з української мови учнів 8 – 9-их класів, інформаційно-змістового наповнення та навчально-методичне забезпечення для дистанційних курсів та онлайн-занять з української мови під час проведення факультативів та курсів за вибором у допрофільних класах.

4. Використані критерії та виокремлені на їхній основі рівні сформованості знань, умінь і навичок із синтаксису учнів 8-9-их класів дали змогу визначити фактичний рівень їхньої мовної підготовки. З'ясовано, що через поточний та підсумковий контроль учні мають можливість самостійно оцінювати власний рівень набуття вмінь і навичок. Наставник, куратор, учитель української мови перевіряє творчі роботи, оцінює, має змогу додати коментар до роботи на сторінці курсу протягом усього періоду навчання.

5. Обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність методики дистанційного навчання української мови на заняттях факультативів та курсів за вибором для учнів 8-9-их класів, якою передбачено застосування таких форм, як уроки-онлайн, індивідуальні консультації, лекції, спрямовані на самостійне здобуття учнями знань, методів: пояснювально-ілюстративного, дослідницького, репродуктивного (учитель пояснює матеріал засобами лекцій-онлайн, відеоуроків, відеоконференцій тощо); частково-пошукового, методів самостійного засвоєння учнями знань, під час застосування якого вчитель організовує пошук нових знань за допомогою різноманітних засобів (веб-ресурсів, електронних довідників, посібників тощо) та методів програмового навчання.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми, подальшого вивчення потребує розроблення методичних рекомендацій до кожного розділу електронного навчального курсу, виокремлення вимог до інформаційного

наповнення дистанційних курсів, написання складання програм до електронних курсів філологічного спрямування, апробація електронного навчального курсу з української мови для 8-9-их класів за програмою поглибленого вивчення, корекція створених електронних курсів з української мови.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Шиліна Г. А. Дидактичні основи дистанційного навчання в допрофільних класах середньої школи / Г. А. Шиліна // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. – Бердянськ: БДПУ, 2014. – № 3. – С. 300-306. – (Серія «Педагогічні науки»).
2. Шиліна Г. А. Розробка вимог до дистанційних курсів з української мови у середній школі – завдання авторської педагогічної майстерні / Г. А. Шиліна // ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – Випуск № 18. – С. 145-150.
3. Шиліна Г. А. Класно-дистанційна форма навчання на уроках української мови та заняттях факультативу у допрофільних класах середньої школи / Г. А. Шиліна // Дивослово. – 2014. – № 10 (691). – С. 2-8.
4. Шиліна Г. А. Застосування дидактичних засобів Moodle для забезпечення дистанційного навчання української мови / Г. А. Шиліна // Українська мова і література в школах України. – 2014. – № 5. – С. 21-27.
5. Шиліна Г. А. Процес створення та апробації електронного навчального курсу з української мови в 9 класі / Галина Анатоліївна Шиліна // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2014. – № 4 (52). – С. 48-54.
6. Шиліна Г. А. Психологічна готовність учнів допрофільних класів до дистанційного навчання української мови [Електронний ресурс] / Г. А. Шиліна // Psychological readiness of Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe Budapest, Actual Problems of Science and Education [<http://scaspee.com/index.html>]. – 2016. – APSE Режим доступу: <http://goo.gl/h6MnTO> вільний. – Назва з екрану, дата звернення: 23.03.2016 р.
7. Шиліна Г. А. Створення та упровадження електронного навчального курсу за авторською програмою факультативу «Українська мова» для 8 класу / Г. А. Шиліна // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. – № 3. – С. 3-38.
8. Шиліна Г. А. Забезпечення допрофільного вивчення української мови в сучасній середній школі засобами дистанційного навчання в системі Moodle / Г. А. Шиліна. // Діалог мов – діалог культур. Україна і світ: матеріали Четвертої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції з україністики (Мюнхен, 31 жовтня – 3 листопада 2013 р.). – Мюнхен: щорічний науковий збірник, 2014. – Випуск 13. – С. 603 – 611.
9. Шиліна Г. А. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій – запорука успішного вивчення української мови / Г. А. Шиліна. // Сучасна наука: теорія і практика: збірник матеріалів IV всеукраїнської науково-практичної заочної конференції «Сучасна наука: теорія і практика» (м. Запоріжжя, 28-29

листопада 2013 р.) / Всеукраїнське громадське об'єднання «Нова освіта». – Запоріжжя, 2013. – С. 131-136.

10. Шиліна Г. А. Досвід використання дистанційних курсів на уроках української мови та заняттях факультативу в середній школі [Електронний ресурс] / Г. А. Шиліна // КНУБА [<http://2015.moodlemoot.in.ua/>]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу:<http://goo.gl/V09pY4>

11. Шиліна Г. А. Дистанційне навчання української мови — складова сучасної мовної освіти. [Електронний ресурс] / Галина Анатоліївна Шиліна // ЗОІППО. Науково-практична конференція. Філософія освітнього простору особистості [<http://forum51.blogspot.com/>]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://forum51.blogspot.com/p/2.html>.

12. Шиліна Г. А. Електронні навчальні курси з української мови для учнів 8-9-х класів як ефективний навчальний комплекс для розвитку компетентностей учнів / Г. А. Шиліна / Здобутки освітян Запорізького регіону. Антологія перспективного педагогічного досвіду закладів освіти Запорізької області. Випуск 14. / упоряд. Р. М. Ніколаєвська. – Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2013. – С. 117-125.

13. Шиліна Г. А. Забезпечення допрофільного вивчення української мови в сучасній середній школі засобами дистанційного навчання в системі Moodle / Г. А. Шиліна. // Мюнхен-Берлін. Щорічний науковий збірник Четвертої міжнародної наукової Інтернет-конференції з україністики. Щорічник. Випуск 13 / упоряд. О. Новікова. – 2014. – С. 603 – 611.

14. Шиліна Г. А. Розробка вимог до дистанційних курсів з української мови у середній школі – завдання авторської педагогічної майстерні / Г. А. Шиліна. // Теоретична і дидактична філологія. Збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький. – 2014. – С.145 – 150.

15. Шиліна Г. А. Дистанційне навчання української мови — складова сучасної мовної освіти. [Електронний ресурс] / Г. А. Шиліна // ЗОІППО. Науково-практична конференція. Філософія освітнього простору особистості [<http://forum51.blogspot.com/>]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://forum51.blogspot.com/p/2.html>.

16. Шиліна Г. А. Досвід використання дистанційних курсів на уроках української мови та заняттях факультативу в середній школі [Електронний ресурс] / Г. А. Шиліна // КНУБА [<http://2015.moodlemoot.in.ua/>]. – 2015. – Режим доступу:<http://goo.gl/V09pY4>, вільний. – Назва з екрану. Дата звернення: 25.03.2016 р.

17. Шиліна Г. А. Організація класно-дистанційної форми навчання на уроках української мови у середній школі [Електронний ресурс] / Г. А. Шиліна // Міжнародна науково-практична конференція «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» [http://zoippoknf.blogspot.com/p/blog-page_2.html]. – Запоріжжя, 20 – 27 квітня 2015 р. – Режим доступу:<https://goo.gl/ZAs8mM>, вільний. – Назва з екрану. Дата звернення: 27.04.2015р.

АНОТАЦІЇ

Шиліна Г. А. Методика дистанційного навчання української мови учнів основної школи. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова). – Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2016.

Робота є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми методики дистанційного навчання української мови учнів основної школи.

У дисертації представлено теоретичний аналіз наукової літератури з обраної проблеми, з'ясовано педагогічну сутність поняття «дистанційне навчання», виявлено його особливості, зокрема, дистанційної взаємодії суб'єктів навчання, проаналізовано компоненти дидактичної системи дистанційного навчання, конкретизовано принципи прийомів, методів та визначено дидактичні умови.

Обґрунтовано психологічні чинники навчання учнів української мови в умовах розвитку електронного освітнього простору. Виділено етапи проектування дистанційних курсів на уроках української мови для учнів 8 – 9-их класів.

На основі проведення педагогічного експерименту запропоновано структуру дистанційно-очних уроків, проведено зіставлення традиційних уроків на основі особистісно-зорієнтованого підходу до навчання учнів, запропоновано алгоритм підготовки та проведення уроків у дистанційно-очній та дистанційній формах навчання.

Здійснено порівняння типів уроків за традиційною структурою та уроків у Moodle, визначено змістову базу й завдання експериментальної методики, етапи дослідного навчання, описано його перебіг та результати.

Підсумки експерименту підтвердили ефективність пропонованої методики дистанційного навчання української мови учнів основної школи.

***Ключові слова:** дистанційне навчання та його форми, українська мова, електронний навчальний курс, платформа Moodle, навчальні модулі, веб-ресурси.*

Шилина Г. А. Методика дистанционного обучения украинскому языку учащихся основной школы. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (украинский язык). – Киевский университет имени Бориса Гринченко. Киев, 2016.

Работа является теоретико-экспериментальным исследованием проблемы методики дистанционного обучения украинскому языку учащихся основной школы.

В диссертации представлен теоретический анализ научной литературы по выбранной проблеме, выяснена педагогическая сущность понятия «дистанционное обучение», выявлены его особенности, в частности,

дистанционного взаимодействия субъектов обучения, проанализированы компоненты дидактической системы дистанционного обучения, конкретизированы принципы и определены дидактические условия его эффективной организации. Проведено исследование по применению общедидактических методов и приемов в дистанционном обучении.

Определены психологические предпосылки обучения учащихся языка в условиях развития электронного образовательного пространства. На основе работ отечественных и зарубежных ученых выделены следующие этапы проектирования дистанционных курсов: анализ, разработка, проверка, оценка, анализ. Разработанные дистанционные курсы для занятий факультативов, спецкурсов по украинскому языку для учащихся 8-9-х классов и программы к ним позволили предложить структуру электронных учебных курсов по украинскому языку, методические рекомендации по разработке дистанционных курсов.

По результатам педагогического эксперимента предложена структура дистанционно-очных уроков, разработанная на основе типологии А. Н. Беляева, проведено сопоставление традиционных уроков на основе личностно ориентированного подхода к обучению учащихся. Предложен алгоритм подготовки и проведения уроков в дистанционно-очной и дистанционной формах обучения.

Теоретически обосновано и проведено сравнение типов уроков с традиционной структурой и уроков в Moodle, определены общие и отличительные черты дистанционного и дистанционно-очного обучения.

В процессе эксперимента проведена сравнительная характеристика традиционной методической системы обучения и дистанционной (по Д. Кигану). Выявлено преимущества и недостатки в традиционном и дистанционном обучении.

Определены содержательная база и задачи экспериментальной методики, этапы исследовательского обучения, описан ход и его результаты.

Итоги эксперимента подтвердили эффективность предлагаемой методики дистанционного обучения украинскому языку учащихся основной школы.

Ключевые слова: *дистанционное обучение и ее формы, украинский язык, электронный учебный курс, платформа Moodle, учебные модули, веб-ресурсы.*

Shylina G. A. The technique of the Ukrainian language distance teaching the secondary school students. – Manuscript.

Thesis for the scientific degree of the Candidate of Pedagogic Sciences in the specialty 13.00.02 – Theory and Methodology of teaching (Ukrainian language). – Borys Grinchenko Kyiv University. Kyiv, 2016.

The work is a theoretical and experimental research of the problem of the technique of the Ukrainian language distance teaching the secondary school students.

The thesis presents the theoretical analysis of the scientific literature on the selected problem, finds out the pedagogical essence of the “distance teaching” concept, reveals its features, in particular the remote interaction of the training participants, gives

the analysis of the components of the DT didactic system, **specifies the principles of the techniques, methods and determines the didactic conditions.**

The psychological factors of the teaching the pupils languages in terms of the development of electronic educational space were defined. Based on the works of the local and foreign scientists such stages of designing distance teaching courses as analysis, development, testing, evaluation and analysis were allocated. The developed distance teaching courses for training electives, courses in Ukrainian for the 8-9th grades students and appropriate curriculum made it possible to offer the structure of ETC(Electronic Teaching Course) in Ukrainian, guidelines for the development of distance teaching courses.

On the basis of the pedagogical experiment the structure of “distance and full-time” lessons based on O. M. Belyaev’s lessons typology was offered, the comparison of traditional lessons on the basis of personality – oriented approach to teaching students was conducted. The algorithm of preparation and giving the lessons in “distance and full-time” and distance forms of teaching was offered.

The comparison of the types of lessons according to the traditional structure and lessons in Moodle was conducted, the common and distinctive features of distance and “distance and full-time” forms of teaching were defined.

The experimental results confirmed the effectiveness of the proposed technique of the Ukrainian language distance teaching the secondary school students.

Keywords: distance teaching and its forms, the Ukrainian language, electronic training course, Moodle platform, training modules, web resources.